

Om skötsel av skogsbilvägar och dagfjärilars mångfald

Upptakten på fjärilssäsongen 2013 var rätt dystert här i Trosatrakten, sannolikt p.g.a. den kyliga våren. Några av mina ordinarie inventeringslokaler gav magert utbyte ända fram mot midsommar, men i det efterföljande fina högsommarvädret uppträdde sensommararterna i normala mängder, åtminstone på min favoritlokal, en skogsbilväg nära Örboholm, halvvägs mellan Västerljung och Källviks brygga. Sista veckan i juli såg jag hela 22 arter under ett 20 minuterspass. Vid samma tillfälle möter jag direkt efter dagens inventering en entreprenör som just börjar slå vegetationen 2-3 meter på var sida om hela skogsbilvägen med en synbarligen mycket effektiv maskin. Hoppsan! Där ryker alla buskar men även alla blomväxter som kantar vägen och som lockar blombesökande fjärilar, humlor och bin med pollen och nektar. Jag vet ju att blomväxter gynnas av att slås med lie sent på säsongen, men hinner de blomma igen innan sommaren är över på just den här lokalen? Nej, de gör inte det. Återbesök i mitten av augusti och början av september ger mycket dåligt fjärilsutbyte, bara 9 resp. 3 arter registreras. Via en alternativ inventeringsmetod som även registrerar antalet individer av varje art under 15 minuter ("punktlokal" inom Svensk Dagfjärilsövervakning) kan jag konstatera att antalet observerade fjärilar har minskat drastiskt vid de två observationstillfällena efter röjningen:

Datum	28/5	17/6	3/7	23/7	(Röjning)	15/8	3/9
Antal fjärilar	25	31	55	90		9	3
Antal arter	10	12	16	22		8	3

Antalet flygande dagfjärilar avtar förstås i augusti och september, men minskningen förefaller alltför stor, jämfört med andra lokaler jag besöker samtidigt och erfarenheter från tidigare år. På samma lokal 2012 var t ex motsvarande observation den 3/9 24 dagfjärilar fördelade på 9 arter. Jag vill inte påstå att jag har statistik som i strikt vetenskaplig mening bevisar en negativ effekt av röjningen den 23/7 men jag är ändå övertygad om att jag är en viktig sak på spåren.

Läser i DN att Trafikverket uppmärksammat att deras val av tid för röjning av vägrenar kan ha stor betydelse för bin och humlors tillgång till blommande växter. Man säger enligt artikeln att man vill starta samarbete med forskare för att välja den minst skadliga perioden och därigenom upprätthålla biologisk mångfald. Uppmuntrad av detta kontakter jag det aktuella skogsbolaget för Örboholmslokalen och frågar om deras inställning i frågan. Jag blir mycket vänligt bemött och får kontakt med två miljöansvariga handläggare som meddelar att man inte alls har beaktat detta, men att man tar emot all hjälp man kan få. Jag hittar information bl a hos Centrum för Biologisk Mångfald, SLU, Uppsala, som samlat uppgifter om hur olika biotoper och deras skötsel påverkar växtlighet och fjärilstillgång. I och med att den traditionella sena slåtter och betesdriften kommit ur bruk visar man att arter som hör till gräsmarksbiotoper missgynnas. Istället har kraftledningsgator och skogsbilvägar kommit att utveckla en högre biologisk mångfald än vad man kan se i det moderna jordbruket och dessa två förstnämnda biotoper sammanbinder dessutom ofta olika landskapstyper. Båda kategorierna röjs ju inte årligen, men med vissa intervall. Det är tydligt att det inte nått ut hur man gör detta för ett rikt växt- och djurliv på lång sikt. För den intresserade vill jag hänvisa till följande läsvärda och nedladdningsbara studier:

- 1) Dahlström, A., Lennartsson, T., Wissman, J. & Frycklund, I. (2008) Biodiversity and Traditional Land Use in South-Central Sweden: The Significance of Management Timing. *Environment and History* 14:385-403.
- 2) Ahrné, K., Berg, Å., Svensson, R. & Söderström, B. (2011) Dagfjärilar i naturbetesmarker, kraftledningsgator, på hyggen och skogsbilvägar. Centrum för Biologisk Mångfald, CBM:s skriftserie 45, 50 sidor.
- 3) Svensson, R., Berg, Å. & Ahrné, K. (2012) Dagfjärilar och blommande växter i kraftledningsgator och naturbetesmarker. . Centrum för Biologisk Mångfald, CBM:s skriftserie 71, 58 sidor.
- 4) European Environment Agency (2013) The European Grassland Butterfly Indicator: 1990-2011. EEA Technical Report No. 11/2013. 36 sidor.

När jag själv läst på ännu lite bättre skall jag som svar på skogsbolagets vänliga inbjudan sätta mig på Trosabussen och åka upp till deras huvudkontor och lämna ett förslag till hur man skulle kunna sköta biotopunderhållet på ett bättre sätt. Kanske kan vi göra något gemensamt på den här fronten om ni t ex hittar liknande problem kring era egna favoritbiotoper?

Bengt-Erik Bengtsson